

K novemu predologu zakona o TNP

Nekaj kritičnih misli

Besedilo: Katja Šnuderl

Namesto uvoda si bom dovolila citirati izjavo enega izmed eminentnih predstavnikov slovenskega planinstva iz najinega neformalnega razgovora: »Varstvo okolja je 'blef'.« Kot da se pod znamko varovanja okolja vedno skrivajo osebne koristi posameznikov.

Na to misel sem se spomnila ob spremljanju razprave o predlogu novega zakona o Triglavskem narodnem parku (z oznako ZTNP-1). Gre za pre-

dlog poslanca Dušana Vučka in še treh poslancev vladajoče koalicije, ki je bil prvič predstavljen januarja letos, nato pa v začetku junija, dva tedna pred prvo obravnavo v državnem zboru, zamenjan z novim besedilom. Podoben predlog je do sredine leta 2002 pripravljalo ministrstvo za okolje, prostor in energijo, nato pa je obtičal v uradniških predalih. Poslanci so ta predlog dopolnili glede na svoje politične cilje, ga ukrojili po interesih ka-

V letu gora »izboljšana« pot na Krstenico (foto: Andrej Stritar)

pitala ter novo besedilo predlagali v sprejem državnemu zboru.

Predlog zakona o edinem slovenskem narodnem parku naj bi imel namen ohranjati naravo na ravni obstoječega zakona iz leta 1981, vendar tudi odpraviti neživiljenjske omejitve in omogočiti razvoj domačemu prebivalstvu. Zakon ima torej kar nekaj lepih želja, kljub temu pa nas s svojimi rešitvami sili v dvom o svojih dobrih namenih.

Ob prebiranju besedila se namreč postavlja vprašanje, ali zakon obstoječe probleme res rešuje na ustrezne načine. Ukrepi za ohranjanje narave in varovanje kulturne krajine, zapisani v poglavju o varstvenih režimih, so mešanica interesov predlagateljev, vprašljivih obljub in tistih nekaj strokovnih predlogov, ki niso bili žrtev političnega trgovanja. Argumenti za spremembe (obstoječi konflikti ob izvajanju veljavnega zakona) niso bili analizirani tako, da bi lahko spremembe utemeljili na konkretnih primerih - ne vemo, ali so na črno zgrajena poslopja res posledica nesmiselnih prepovedi ali pa morda samovolje posameznikov ter dejstva, da ima uprava parka premalo pooblastil za ukrepanje. Obrazložitev zakona je slavospev ohranjanju narave, vendar obstoječi konflikti niso bili ocenjeni s tega stališča. Ob problematičnih spremembah namembnosti določenih objektov je predlagatelj zavrnil strokovno mnenje uprave parka z oznako, da gre za samovoljne birokratske postopke, ne da bi pojasnil dejansko stanje. Problematično pozidavo obale Bohinjskega jezera s pomoči je rešil tako, da občini v prihodnje prepušča popolno pristojnost za podobne graditve in spremembe obale jezera. Priča smo bili primeru, ko je bil nakup večjega traktorja vzrok za spremembo stare gozdne poti v gozdno cesto na Planino pri Jezeru. Zakon podobnih težav ne rešuje, temveč z dovoljevanjem nadomestnih graditev obstoječih gozdnih cest celo omogoča take rešitve. Novi zakon je pripravljen tako, da bo uprava parka imela še manj pooblastil kot doslej. Obiskovalci bodo še naprej deležni vrste manjših - ne nepomembnih - omejitev (trganje rož, vznemirjanje živali, šotorjenje, kurjenje ognja, odmetavanje odpadkov, možnost zapore lokalnih in regionalnih cest ipd.), hkrati pa predlog zakona z velikim številom izjem omogoča posege, ki bodo veliko bolj kot utrjana roža omogočili spremembe naravne in kulturne

krajine ter doživljanja parka. Tako bomo lahko priča ne le samovoljnim, temveč tudi legalnim dejavnostim, kot so redni preleti helikopterjev, graditev pomolov in čolnarn za promet po Bohinjskem jezeru in podobno. O graditvi novih poslopij bodo v prihodnje odločale samo upravne enote, upravljavec parka bo o že izdanih dovoljenjih le še obveščen. Predlog novega zakona za območje TNP tudi nasprotuje določbam zakona o ohranjanju narave, po katerih naj bi se občine na zavarovanih območjih v svojih prostorskih dokumentih podredile enotnemu upravljavskemu načrtu parka, tako da bo, nasprotno, upravljavec parka odslej podrejen občinskemu predpisom. Javni zavod TNP bi lahko preimenovali tudi v raziskovalni institut območja TNP, beseda upravljavec je za taka pooblastila veliko prepomembna.

Vse spremembe so predlagane v imenu razvoja za domačine. Res so o enem vprašanju tudi domačini povedali svoje mnenje. Šlo je za referendum o spremembi zunanje meje parka, na katerem so domačini spremembo zavrnil, torej želijo ostati znotraj parka. Od tod naprej pa politiki izid referenduma interpretirajo po svojih željah - predlagatelji seveda kot podporo novemu zakonu (kljub svojim prvotnim obrazložitvam, da želijo biti domačini izločeni iz parka), nasprotniki kot nasprotovanje. Obe interpretaciji zlorabljata referendum in domačinom ne dajeta besede, še manj pa strokovni javnosti in organizacijam s področja varstva okolja. V nasprotju z izkušnjami iz leta 1981, ko je več organizacij in posameznikov, tudi planska organizacija, sodelovalo pri pripravi zakona o Triglavskem narodnem parku, današnji zakon o ohranjanju narave ob ustanovitvi narodnih parkov predvideva javne obravnave le v občinah na območju parka, slovenska javnost pa je iz razprave izključena. Čeprav je Slovenija podpisala Aarhuško konvencijo, ki naj bi omogočala sodelovanje javnosti pri odločanju o zadevah s področja okolja, pristojno ministrstvo (ministrstvo za okolje, prostor in energijo) še ni predlagalo ratifikacije te konvencije, niti ni v skladu s tem dopolnilo zakonodaje. Očitki predlagateljev, da se je strokovna javnost namesto javnih razprav lotila medijske predstavitve problema, so zato upravičeni, saj je tako imenovana medijska vojna trenutno edina možnost, ki jo strokovna javnost sploh ima. Zani-

mivo je, da je v podobnem primeru na Južnem Tirolskem, v narodnem parku Stillsfer Joch, ob predlogu spremembe območja parka in varstvenih režimov strokovna javnost ob sodelovanju domačinov ravno prek tiskovnih konferenc in javnih razprav dosegla ohranitev parka.

Odnos našega »energetskega« ministrstva do okoljskih vprašanj se kaže tudi v nastopu ministra v razpravi v državnem zboru - odgovornosti za dolgotrajno pripravo enakega zakona, ki so ga poslanci tudi uporabili za svoj predlog, seveda ni prevzel, temveč jo je prevzel na svoje podrejene. Hkrati vemo, da so na ministrstvu zaustavili projekte ustanavljanja zavarovanih območij v Sloveniji. V zadnjih letih so pozitivne izkušnje na primeru Logarske doline tudi praktično pokazale vso nesposobnost ministrstva. Na podoben način je minister kljub svojim pristojnostim do javnega zavoda TNP vodstvo zavoda označil za nesposobno za upravljanje parka, čeprav je ravno ministrstvo tisto, ki bi lahko pomagalo pri usklajevanju različnih interesov in podprlo upravo parka pri strokovnem delu. A tudi uprava parka bi morala biti aktivna pri pripravi razvojnih dokumentov za to območje in promociji parka ter veliko bolj dosledno izvajati veljavni zakon. Javni zavod TNP ne bi smel biti mesto križanja osebnih in političnih in-

teresov posameznikov, temveč strokovna in neodvisna institucija za upravljanje, promocijo, ohranjanje in varovanje edinega slovenskega narodnega parka.

Ob vseh dilemah, ki se porajajo ob novem predlogu zakona in so bile predstavljene tudi na prvi razpravi v državnem zboru, se postavlja vprašanje: Ali se ne bi bilo pametno najprej lotiti izdelave usklajenega upravljaljskega načrta po obstoječi zakonodaji, namesto da hitimo z novim zakonom? Na podlagi izvajanja takega upravljaljskega načrta in s celovito analizo izvajanja obstoječega zakona ter prekooblikovanja celovite strategije razvoja za območje TNP bi lahko pripravili nov, sodoben zakon o Triglavskem narodnem parku. Za to se zavzemamo tisti, ki se zavedamo, da pozidanega prostora ne moremo nadomestiti z novim in da ima naravno okolje s tem, da je zanimivo za obiskovalce, največji razvojni potencial. Verjamemo, da so se ti pripravljeni odreči udobju na račun ohranjanja naravnih vrednot, tako kot so mu tudi domačini sposobni prilagoditi svoj razvoj. Doslej potek priprave zakona (tako na ministrstvu za okolje kot med poslanci) in razprave o skritih namenih, praznih obljubah in diktatorstvu kapitala žal kažejo, da na začetku zapisano mnenje o varstvu okolja po vsej verjetnosti drži. ●

Triglav nad Velim poljem – do kam gredo lahko buldožerji? (foto: Vladimir Habjan)